

บทที่ 3

การดำเนินงานของฟาร์มเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม เป็นการเลี้ยงกุ้งขนาดเล็กให้โตขนาดโตตามที่ต้องการ โดยเริ่มเลี้ยงจากลูกกุ้งวัยรุ่นขนาด 1.5-2.0 เซนติเมตร หรือลูกกุ้งขนาด 5.0-7.5 เซนติเมตร ให้เติบโตเป็นกุ้งก้ามกรามใหญ่ที่มีความยาว 15 เซนติเมตร หรือมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยประมาณ 60 กรัมขึ้นไป ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการเลี้ยงกุ้งประมาณ 6 เดือนหรือมากกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของอาหารที่ให้ ความหนาแน่นของลูกกุ้งที่ปล่อยในบ่อ ตลอดจนคุณภาพของน้ำในบ่อที่ใช้เลี้ยงกุ้ง

การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามในบ่อนับว่าเป็นอาชีพหลักได้อีกอาชีพหนึ่งในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตจังหวัดทางภาคกลาง ได้เลี้ยงกุ้งกันอย่างกว้างขวาง ขนาดของฟาร์มกุ้งมีแตกต่างกัน ตั้งแต่ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ เป็นหลายร้อยไร่ การเลี้ยงกุ้งชนิดนี้ต้องดำเนินการตั้งแต่จัดหาที่ดินเพื่อสร้างบ่อ การวางแผนงาน การเลี้ยงกุ้งตลอดจนการจับกุ้งเพื่อจำหน่าย

การดำเนินงานของฟาร์มเลี้ยงกุ้งก้ามกราม แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกทำเลที่ตั้งบ่อ

การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามจะได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญที่จะต้องพิจารณาลำดับแรก คือ การเลือกทำเลที่ใช้สร้างบ่อ การเลือกควรจะได้พิจารณาโดยละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 สภาพดิน สภาพของดินที่จะสร้างบ่อเลี้ยงกุ้งควรจะเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย เพราะดินเหนียวอุ้มน้ำได้ดี และสามารถกักขังน้ำได้ตลอดปี

1.2 พื้นที่ที่จะใช้สร้างบ่อเลี้ยงกุ้งไม่ควรอยู่ในที่ลุ่มหรือดอนเกินไป เพราะถ้าพื้นที่เป็นที่ลุ่มเกินไปจะทำให้เกิดน้ำท่วมคันบ่อในฤดูฝน หรือถ้าพื้นที่ดอนเกินไปจะทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

1.3 บ่อเลี้ยงกุ้งจะต้องมีแหล่งน้ำสะอาด เช่นอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง ทะเลสาบ หรืออยู่ในเขตชลประทานหรือในที่ที่สามารถจะนำน้ำเข้ามาเลี้ยงกุ้งได้เพียงพอตลอดทั้งปี

1.4 บ่อเลี้ยงกุ้งควรอยู่ห่างจากแหล่งที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เพราะน้ำเสียที่ปล่อยออกจากโรงงานอุตสาหกรรมจะระบายลงสู่แม่น้ำ ลำคลอง ถ้าผู้เลี้ยงกุ้งรดน้ำ

เสียนั้นเข้าไปในบ่อเลี้ยงกุ้ง อาจจะมีพิษเป็นอันตรายต่อกุ้งที่เลี้ยง

1.5 การคมนาคม บ่อเลี้ยงกุ้งควรจะมีการคมนาคมที่ดีพอสมควร บ่อเลี้ยงกุ้งต้องสามารถติดต่อกับตลาดหรือแหล่งซื้อขายกุ้งได้สะดวก ซึ่งอาจจะเป็นรถยนต์หรือทางเรือแล้วแต่สะดวก บ่อเลี้ยงกุ้งไม่ควรจะห่างจากแหล่งชุมชนมากเกินไปจนผู้ซื้อไม่สามารถเข้าถึง

1.6 บ่อเลี้ยงกุ้งควรอยู่ใกล้สถานีเพาะพันธุ์กุ้งหรืออยู่ในแหล่งที่สามารถจัดหาพันธุ์กุ้งได้สะดวก ราคายุติธรรมและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งพันธุ์กุ้งในอัตราที่สูงเกินไปควรอันเป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูง

1.7 บ่อเลี้ยงกุ้งควรอยู่ในบริเวณที่สามารถจัดหาอาหารราคาถูกและมีเพียงพอตลอดปีสำหรับเลี้ยงกุ้งได้สม่ำเสมอ

2. การสร้างบ่อ

การสร้างบ่อที่ถูกหลักการสร้างจะทำให้ได้บ่อที่มีราคาประหยัดและมีประสิทธิภาพในการผลิตกุ้งสูง สิ่งสำคัญได้แก่

2.1 ขนาดและรูปร่างของบ่อ

การสร้างบ่อนิยมสร้างบ่อให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการจับกุ้ง การเลือกสร้างบ่อภายในฟาร์มควรจะให้บ่อแต่ละบ่อมีขนาดเท่า ๆ กัน โดยที่ให้ความกว้างของแต่ละบ่อเท่ากัน ความยาวของบ่ออาจแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการจับกุ้ง โดยที่ผู้เลี้ยงไม่ต้องซื้ออวนที่มีความยาวหลายขนาด จึงเป็นการประหยัด นอกจากนี้การสร้างบ่อติด ๆ กันยังทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างด้วย เพราะคันดินคันเดียวสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งสองข้างสำหรับการเก็บกักน้ำเพื่อเลี้ยงกุ้ง

การวางรูปบ่อสำหรับบ่อขนาด เล็กนิยมให้แนวบ่อทางยาวนั้นขนานไปกับทิศทางลม เพราะลมจะช่วยให้ผิวน้ำมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้อากาศถ่ายเทได้ดี โดยเฉพาะกุ้งต้องการออกซิเจนมาก สำหรับบ่อใหญ่ควรวางให้แนวบ่อทางยาวตั้งฉากกับทิศทางลมจะให้ผลดีกว่า เพราะถ้าลมพัดเหนือน้ำในระยะทางมาก ๆ จะมีผลทำให้เกิดคลื่น ซึ่งจะมีผลต่อการเข่าะฟุ้งของคันดินของบ่อนั้น ๆ

2.2 ความลึกของบ่อ

ความลึกของบ่อเลี้ยงกุ้งโดยทั่วไปจะมีความลึกประมาณ 1-1.5 เมตร ความลึกดังกล่าวนี้จะทำให้อุณหภูมิสม่ำเสมอและสะดวกในการตีอวนจับกุ้ง

ผลเสียของการที่บ่อลึกเกินไป คือ

- 1) ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะต้องสร้างคันดินที่กว้างและแข็งแรง
- 2) ทำให้ไม่สะดวกในการต้อน
- 3) การระบายน้ำหรือการเติมน้ำลงบ่อต้องใช้เวลาานาน
- 4) ถ้าเกิดกรณีน้ำขุ่นขึ้นเนื่องจากคุณสมบัติของน้ำ ตะกอนและแพลงตอน ฯลฯ

จะเป็นผลทำให้แสงไม่สามารถส่องถึงกันบ่อได้ หันกันบ่อจึงไม่ทำให้ประโยชน์ในแง่สร้างอาหารธรรมชาติ

- 5) การถ่ายเทอากาศจะลงไปไม่ถึงกันบ่อ ทำให้หันกันบ่อเน่าเสีย

ผลเสียของการที่บ่อตื้นเกินไป คือ

- 1) กุ้งจะเจริญเติบโตได้ไม่ดี เพราะพื้นที่ในการดำรงชีวิตมีน้อย
- 2) ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ
- 3) ทำให้เกิดวัชพืชน้ำขึ้น เพราะวัชพืชน้ำย่อมจะเจริญเติบโตได้ดีใน

แหล่งน้ำตื้น

2.3 โครงสร้างของบ่อ

1) คันดิน หน้าที่สำคัญของคันดิน คือ การป้องกันน้ำท่วมและการเก็บกักน้ำ ก่อนสร้างคันดินต้องศึกษาลักษณะดิน และสภาพบริเวณที่จะสร้างบ่อนั้น ถ้าสร้างคันดินในบริเวณที่เป็นที่ลุ่มต้องศึกษารายละเอียดของดินชั้นล่างจากดินชั้นเดิมลงไปถึงระดับต่ำเท่าหันกันบ่อ 1 เมตรเสียก่อนเพื่อดูว่าการยุบตัวของดินมากหรือน้อย ถ้าสภาพบริเวณนั้นเป็นดินทรายต้องหารีป้องกันมิให้น้ำซึมหรือรั่วไหล การป้องกันน้ำซึมกระทำโดยปาดเอาดินผิวหน้าออกแล้วขุดดินเป็นร่องตามแนวกลางที่จะสร้างคันดินออกจนถึงชั้นดินที่มีคุณสมบัติเก็บกักน้ำได้ดี ร่องดินที่ขุดจะกว้างประมาณ 30 เซนติเมตรถึง 1.5 เมตร และจะถือเป็นแกนกลางของคันดิน จากนั้นจะใส่ดินที่มีคุณสมบัติเก็บกักน้ำดี เช่น ดินเหนียว ใส่ในร่องดังกล่าวเป็นชั้น ๆ แล้วบดอัดให้แน่นทุก ๆ 15-20 เซนติเมตร จะได้คันดินที่แข็งแรงตามต้องการ

2) ความสูงของคันดิน คันดินจะสูงหรือต่ำนั้นจะต้องพิจารณาระดับน้ำขึ้นสูงสุด และระดับพื้นดินเดิมที่จะสร้างบ่อโดยถือเอาระดับน้ำทะเลปานกลางในบริเวณนั้นเป็นเกณฑ์ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงอัตราการยุบตัวของดิน และความสูงของคันดินที่จะต้องเผื่อไว้เพื่อป้องกันน้ำท่วม

3) ความกว้างของสันคันดิน การออกแบบความกว้างของสันคันดิน สันของคันดินจะกว้างมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์ ชนิดของดิน เครื่องมือที่ใช้ก่อสร้างและความสูงของคันดินด้วย

ในบ่อที่มีความยาวไม่เกิน 200 เมตร เมื่อสูบน้ำเข้าบ่อแล้ว นิยมให้ระยะคันดินเหนือผิวน้ำสูง 30 เซนติเมตร ถ้าเป็นบ่อที่มีความยาว 200-400 เมตร จะให้ระยะคันดินสูงจากผิวน้ำ 50-60 เซนติเมตร

4) ความลาดชันของคันดิน คันดินจะลาดหรือชันมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับประเภทของดิน และความสูงของคันดิน สำหรับบ่อที่ลึกประมาณ 1.5 เมตรอยู่ในพื้นที่ที่เป็นดินเหนียว และคันดินต่ำ นิยมใช้ความลาดชันของคันดินประมาณ 1 ต่อ 1 หรือ 1 ต่อ 1.5 ส่วน (แนวตั้งต่อแนวราบ) ถ้าพื้นที่ที่เป็นดินทรายควรใช้ความลาดประมาณ 1 ต่อ 2 หรือ 1 ต่อ 3 โดยปกตินิยมสร้างให้คันดินด้านในบ่อราบกว่าทางด้านนอก เพราะด้านในบ่อมีคลื่นผิวน้ำมากกระทบทำให้เกิดการกัดเซาะฝั่งของบ่อ สำหรับคันดินที่อยู่ระหว่างบ่อทั้งสองข้าง นิยมสร้างให้คันดินมีความลาดทั้งสองข้างเท่ากัน

5) พังกันบ่อ พังกันบ่อต้องสร้างให้มีความลาดไปทางด้านที่ใช้เป็นทางระบายน้ำออก การสร้างพังกันบ่อที่ดีควรมีความลาดตั้งแต่ 1,000 ต่อ 3 ถึง 1,000 ต่อ 6 (แนวราบต่อแนวตั้ง) การที่สร้างให้พังกันบ่อมีความลาดเพื่อให้สะดวกในการระบายน้ำ หรืออาจจะทำพังกันบ่อให้เป็นร่องลึกลาดไปสู่ทางระบายน้ำออก เพื่อให้สามารถระบายน้ำได้หมดบ่อจริง ร่องลึกดังกล่าวอาจจะเป็นร่องเดียวกลางบ่อมีความกว้างและลึก 50 เซนติเมตร ถ้าบ่อมีขนาดใหญ่ร่องต้องกว้างกว่านี้

นอกจากการสร้างพังกันบ่อให้มีความลาดแล้วพังกันบ่อตรงบริเวณที่เป็นทางระบายน้ำออก เช่นที่ปากท่อระบายน้ำออกอาจทำให้เป็นแอ่งลึกลงไป 45-60 เซนติเมตรจากพังกันบ่อ ความกว้างของแอ่งประมาณร้อยละ 1-10 ของพื้นที่บ่อทั้งหมด การที่แอ่งลึกนอกจากทำให้ระบายน้ำได้หมดบ่อแล้วยังใช้เป็นแอ่งรวบรวมกุงเพื่อให้สะดวกในการสับกุง แอ่งสับกุงนี้ใช้ได้ผลดีสำหรับบ่อขนาดเล็ก แต่บ่อขนาดใหญ่ใช้ไม่ได้ผลดีเนื่องจากกุงมีจำนวนมาก การตีวนสับกุงจะสับขึ้นก่อนในขณะที่ยังมีน้ำอยู่ มิฉะนั้นกุงจะตายได้ถ้าสับกุงช้าเกินไป

6) ทางน้ำเข้าและทางระบายน้ำออกของบ่อ

การนำน้ำเข้าสู่อบ่อนั้น ถ้าบ่อตั้งอยู่ติดกับแหล่งน้ำโดยตรงก็ไม่มีปัญหา เพราะสามารถสูบน้ำเข้าบ่อ หรือใช้วิธีเปิดประตูน้ำให้น้ำไหลเข้าบ่อได้โดยง่าย สำหรับบ่อที่อยู่ห่างถัดไปจากแหล่งน้ำโดยตรง จำเป็นต้องมีท่อส่งน้ำไปสู่แหล่งที่ตั้งของบ่อ และมีท่อทางน้ำเข้าของแต่ละบ่อโดยเฉพาะอีกด้วย

การสร้างบ่อจะต้องเลือกที่ตั้งของบ่อให้อยู่ในท่าเลที่ให้แก่แต่ละบ่อสามารถระบายน้ำออกได้โดยสมบูรณ์ สะดวก และรวดเร็ว โดยการจัดให้ระดับพื้นกันบ่อสามารถระบายน้ำออกได้เอง ซึ่งอาศัยคุณสมบัติของน้ำในข้อที่ว่าน้ำไหลลู่ที่ต่ำกว่าเสมอ การระบายน้ำออกอาจจะระบายโดยวิธีดังกล่าวข้างต้น หรือจะใช้เครื่องสูบน้ำก็ได้

3. การเตรียมบ่อเลี้ยงกุ้ง

บ่อเลี้ยงกุ้งเมื่อใช้เลี้ยงกุ้งไปนานปีจะมีเลนมาก กลายเป็นบ่อเก่า ผู้เลี้ยงกุ้งต้องทำการขุดลอกเลนเสียก่อนแล้วจึงเตรียมบ่อเพื่อเลี้ยงกุ้งรุ่นใหม่ต่อไป บ่อเก่าที่มีเลนหนาไม่เหมาะที่จะใช้เลี้ยงกุ้ง เนื่องจากมีการหมักหมมของตะกอนและของเสียมานาน

ก่อนการเลี้ยงกุ้งทุกครั้งควรจะต้องเตรียมบ่อ เพราะการเตรียมบ่อเลี้ยงกุ้งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่ออัตราการรอดของกุ้ง

โดยทั่ว ๆ ไป ขั้นตอนการเตรียมบ่อเลี้ยงกุ้งไม่ว่าจะเป็นบ่อเก่าหรือบ่อสร้างใหม่ มีดังนี้

3.1 สูบน้ำออกจากบ่อเลี้ยงกุ้ง

บ่อเลี้ยงกุ้งไม่ว่าจะเป็นบ่อเก่าหลังจากการลอกเลนแล้ว หรือบ่อสร้างเสริมใหม่ ๆ มักจะมีน้ำขังอยู่ ผู้เลี้ยงกุ้งต้องสูบน้ำออกจากบ่อเลี้ยงกุ้งให้หมดเพื่อสะดวกในการดำเนินการเตรียมบ่อขั้นต่อไป คือ การกำจัดพืชน้ำและวัชพืช การกำจัดศัตรูกุ้ง และการตากบ่อให้แห้ง เป็นต้น การสูบน้ำออกจะตั้งเครื่องที่จุดใดของบ่อก็ได้ ที่ซึ่งสามารถระบายน้ำออกได้หมดบ่อ แต่จุดที่เหมาะสมสำหรับการตั้งเครื่องสูบน้ำ คือ จุดวิดสับกุ้ง เนื่องจากน้ำภายในบ่อเลี้ยงจะไหลมารวมที่จุดวิดสับ ซึ่งทำให้มีการตั้งเครื่องสูบน้ำเพียงครั้งเดียวเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลาในการทำงาน

3.2 กำจัดพืชน้ำและวัชพืช

เมื่อสูบน้ำออกจากบ่อเลี้ยงกุ้งแล้ว ผู้เลี้ยงกุ้งจะต้องกำจัดพืชน้ำและวัชพืชออกให้หมด พืชน้ำและวัชพืช ได้แก่ ผักบุ้ง สำหรับ จอก แหนและตะไคร่น้ำ

เป็นต้น การกำจัดสิ่งเหล่านี้ผู้เลี้ยงจะจัดการวิธีใดก็ได้เพื่อให้พันธุ์ไม้น้ำออกจากบ่อ ทั้งนี้แล้วแต่ความสะดวกและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากพันธุ์ไม้น้ำ เช่น สำหรับย จอกและแพนสามารถนำไปใช้เลี้ยงสัตว์ได้ เป็นต้น

การมีพันธุ์ไม้น้ำและวัชพืชในบ่อเลี้ยงกุ้งจะมีผลเสีย คือ

- 1) พันธุ์ไม้น้ำจะกลายเป็นที่หลบซ่อนของศัตรูกุ้ง
- 2) พันธุ์ไม้น้ำบางส่วนจะทำให้หน้าเน่าและเป็นอันตรายต่อกุ้งที่เลี้ยง ซึ่งในบางครั้งอาจจะทำให้กุ้งที่เลี้ยงตายหมดบ่อ
- 3) ทำให้การดูแลบำรุงรักษาบ่อเลี้ยงและกุ้ง ตลอดจนการรดน้ำจับกุ้งขึ้นลุดทำยากขึ้นไปด้วยความลำบากและเปลืองค่าใช้จ่ายมาก โดยไม่มีเหตุอันควร
- 4) พันธุ์ไม้น้ำต้องใช้ออกซิเจนสำหรับหายใจในเวลากลางคืนทำให้แย่งออกซิเจนจากกุ้งและทำให้กุ้งตายได้

3.3 กำจัดศัตรูกุ้ง

เมื่อสูบน้ำออกจากบ่อแล้วผู้เลี้ยงกุ้งจะต้องกำจัดศัตรูกุ้งให้หมด ศัตรูกุ้ง ได้แก่ พวกลาตูก ปลาช่อน ปลาหมอ กบ เขียด เป็นต้น ในการกำจัดศัตรูกุ้งอาจใช้โล่ดินหรือสารเคมีบางชนิด สำหรับโล่ดินใช้ในอัตราส่วน 1 กิโลกรัมต่อพื้นที่ผิวน้ำ 100 ตารางเมตร สำหรับการใส่สารเคมี ผู้ใช้ควรปรึกษาวิธีใช้จากเจ้าหน้าที่ประมงด้วย

3.4 ตากบ่อให้แห้ง

หลังจากการกำจัดพันธุ์ไม้น้ำและวัชพืช และการกำจัดศัตรูกุ้งเรียบร้อยแล้ว การตากบ่อเลี้ยงกุ้งให้แห้งจะเป็นการกำจัดศัตรูกุ้งที่ยังหลงเหลืออยู่ในบ่อให้ตายลง และเป็นการกำจัดเชื้อโรคที่อยู่บริเวณผิวน้ำบ่อด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการทำให้น้ำดินในบ่อเลี้ยงกุ้งมีคุณภาพดีขึ้น

3.5 การเพิ่มอาหารธรรมชาติในบ่อ

ในบางท้องที่จะใช้มูลสัตว์ใส่ในบ่อเลี้ยงกุ้ง เช่น มูลไก่ มูลเป็ด มูลวัวควาย เป็นต้น เพราะมูลสัตว์จะช่วยให้เกิดไรน้ำอันเป็นอาหารธรรมชาติของกุ้ง มูลสัตว์ที่ใช้ต้องเป็นมูลแห้ง และไม่ควรรีล่มากเกินไปเพราะจะทำให้เกิดสาหร่ายสีเขียวขึ้นอย่างรวดเร็ว

3.6 ปรับสภาพดิน

เนื่องจากประเทศไทยเป็นบริเวณที่มีฝนตกชุกทำให้เกิดการชะล้างดินลงน้ำจะชะล้างไอออนประจุบวกพวกที่มีฤทธิ์เป็นด่างออกไปจากเม็ดดินเหนียวและอินทรีย์วัตถุ และ

ขณะเดียวกันประจุบวกของไฮโดรเจนไอออนจากน้ำจะเข้ามาแทนที่ ดังนั้นดินจึงมีโอกาสเพิ่มความเป็นกรดมากขึ้น ในบริเวณที่เป็นดินที่มีความเป็นกรดจัดหรือดินเปรี้ยวนี้มักจะเป็นที่ราบซึ่งไม่เหมาะในการทำเกษตรกรรม การที่ดินเป็นกรดนั้นอาจเนื่องมาจากอีกสาเหตุหนึ่ง คือ มีสารประกอบซัลเฟตสะสมอยู่ในดินชั้นล่างจำนวนมากและเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นกรดกำมะถันซึ่งจะแตกตัวให้เป็นไฮโดรเจนไอออนประจุบวกทำให้ดินมีความเป็นกรด ในภาคกลางของประเทศไทยมีเนื้อที่ที่เป็นดินเปรี้ยวประมาณ 6 ล้านไร่¹ สำหรับดินที่มีความเป็นกรดจัด ได้แก่ ดินที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ดินที่อำเภอรังน้อย จังหวัดอยุธยา และดินที่อำเภอรังสิต จังหวัดปทุมธานี เป็นต้น

ความเป็นกรดของดินจะมีผลส่งไปสู่น้ำในบ่อเลี้ยงให้เป็นกรดด้วย อันจะทำให้กุ้งมีความเจริญเติบโตไม่ดี ก่อนการเลี้ยงกุ้งผู้เลี้ยงควรปรึกษาเจ้าหน้าที่ประมงเกี่ยวกับการตรวจสภาพดินที่เป็นกรด พร้อมทั้งคำแนะนำสำหรับการปรับสภาพความเป็นกรดในบ่อเลี้ยงด้วย การตรวจล่อสามารถทำได้ง่าย ๆ โดยใช้กระดาษลิตมัส¹ ข้อสังเกตบางประการสำหรับพื้นที่ที่มีสภาพเป็นกรด คือ ถ้าพื้นดินบริเวณใกล้เคียงมีพวกแห้วทรงกระเทียมอยู่ หรือสังเกตจากน้ำบริเวณใกล้เคียง ถ้าน้ำในบ่อขังใสแบบตาตึกแทน หรือถ้าน้ำที่ใกล้บริเวณบ่อเลี้ยงมีรสฝาด แสดงว่าดินมีความเป็นกรด

วิธีการแก้ความเป็นกรดโดยใช้ปูนขาวโรยไปบนดิน โดยทั่วไปอัตราของปูนขาวที่ใช้ประมาณ 1 กิโลกรัมต่อเนื้อที่ 10 ตารางเมตร อัตราการใช้ปูนขาวจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นกรดของดินว่ามากน้อยแค่ไหน คุณสมบัติของปูนขาวนอกจากลดความเป็นกรดแล้วคุณสมบัติบางส่วนยังช่วยฆ่าเชื้อโรคและทำให้หน้าตกตะกอนเร็วขึ้น

4. การเตรียมน้ำใส่บ่อเลี้ยงกุ้ง

หลังจากการโรยปูนขาวที่บ่อเพื่อแก้ความเป็นกรดของดินแล้วให้ทิ้งไว้ประมาณ 2-3 วัน จากนั้นจึงถ่ายน้ำเข้าบ่อตามระดับที่ต้องการ น้ำที่นำมาใช้เลี้ยงกุ้งนั้นต้องไม่เป็นน้ำกระด้างหรือมีสภาพเป็นกรดสูงอันเนื่องจากดินเปรี้ยว น้ำต้องใสไม่มีขุ่นขาวหรือตะกอนและไม่มีแร่เหล็ก เจือปนจนทำให้น้ำเป็นสีแดงคล้ายสีนิมเหล็ก น้ำที่มีคุณสมบัติเป็นกลางหรือเป็นด่างจะมีผลทำให้กุ้งเจริญเติบโตเร็ว น้ำที่เหมาะสมสำหรับเลี้ยงกุ้งจะ

¹ วิทย ธารชลาภกุล, การสร้างบ่อปลา, ภาควิชาเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2525, หน้า 13.

ต้องมี pH^1 (Percentage of Hydrogenion concentration) อยู่ระหว่าง 6.5-8.5 น้ำที่เป็นกลางจะมี $\text{pH}=7$ น้ำที่มีความเป็นกรดจะมี pH น้อยกว่า 7 และน้ำที่มีความเป็นด่างจะมี pH มากกว่า 7

น้ำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมใช้ในการเลี้ยงกุ้ง ไตแก่ น้ำจากแม่น้ำ ลำคลอง หรือจากการชลประทาน ส่วนน้ำขี้มและน้ำบาดาลก็สามารถนำมาใช้เลี้ยงกุ้งได้ แต่ควรตรวจสอบคุณสมบัติของน้ำเสียก่อน การนำน้ำเข้าสู่บ่อเลี้ยงกุ้งจะใช้เครื่องสูบน้ำหรือระหัดหรือเครื่องต้นน้ำเพื่อนำน้ำให้ไหลไปตามท่อเข้าสู่บ่อเลี้ยง และที่ปากท่อน้ำเข้าบ่อจำเป็นต้องใช้วาล์วพลาสติกขนาดตาถี่ทำเป็นฉากรองเพื่อป้องกันลูกปลาที่จะไหลเข้ามาตามน้ำ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะได้ป้องกันอย่างดีที่สุดแล้วยังปรากฏว่าในการวัดบ่อทุกครั้งพบปลาเป็นจำนวนมากในบ่อ ทั้งนี้เพราะมีไข่ปลาและลูกปลานขนาดเล็ก ลีตลอดผ่านตะแกรงที่กรองเข้าไปในบ่อ

5. การเตรียมลูกกุ้งก้ามกราม

ในการเตรียมลูกกุ้งก้ามกรามสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

5.1 การหาแหล่งลูกกุ้งก้ามกราม

โดยปกติแหล่งเพาะเลี้ยงลูกกุ้งก้ามกรามมี 3 แหล่งใหญ่ ๆ คือ

1) แหล่งเพาะเลี้ยงของเอกชน ซึ่งเพาะเลี้ยงลูกกุ้งไว้จำหน่าย

เป็นอาชีพ

2) แหล่งน้ำธรรมชาติ ผู้เลี้ยงกุ้งสามารถรวบรวมลูกกุ้งได้ตามแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ลูกกุ้งที่โตมักจะมีขนาดความยาวประมาณ 3 เซนติเมตร เมื่อรวบรวมลูกกุ้งได้มากพอควรจึงนำไปปล่อยลงในบ่อต่อไป

3) แหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งของหน่วยราชการ คือ จากสถานีประมง

5.2 การล่าเลี้ยงลูกกุ้งก้ามกราม

เมื่อผู้เลี้ยงหาแหล่งเพาะเลี้ยงลูกกุ้งก้ามกรามได้แล้วจะต้องล่าเลี้ยงลูกกุ้งก้ามกรามเพื่อเอามาใส่ในบ่อ การล่าเลี้ยงลูกกุ้งที่ดีควรบรรจุในถุงพลาสติกและจะอัดออกซิเจนลงไปในถุงด้วยเพื่อให้ลูกกุ้งมีอากาศหายใจ วิธีการล่าเลี้ยงลูกกุ้งที่จะทำให้ลูกกุ้งมีอัตราการรอดสูง ควรจัดขนส่งโดยรถยนต์ที่ต่อตู้ล่าเลี้ยงโดยเฉพาะเพื่อที่จะสามารถควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในระหว่าง 20-22 องศาเซลเซียส สำหรับการล่าเลี้ยงลูกกุ้งวิธีอื่นอาจจะใช้

1

คือความเข้มข้นของไฮโดรเจนไอออน (H^+ ion) และไฮดรอกซิลไอออน (OH^- ion) แสดงความเป็นกรดเป็นด่าง

รถยนต์ขนส่งในเวลากลางคืนโดยไม่มีการควบคุมอุณหภูมิก็ได้ วิธีนี้อัตราการรอดของลูกกุ้ง
อาจจะต่ำกว่าวิธีที่สำเสียงโดยควบคุมอุณหภูมิ

6. การปล่อยลูกกุ้งก้ามกราม

เมื่อได้สำเสียงลูกกุ้งมาบ่งบ่อสำเสียงแล้ว สิ่งแรกที่ต้องทำก็คือการปรับอุณหภูมิ
ในถุงพลาสติกให้ใกล้เคียงกับอุณหภูมิของน้ำในบ่อสำเสียง โดยการนำถุงพลาสติกที่บรรจุลูกกุ้ง
แช่ในบ่อสำเสียงกุ้งประมาณ 20 นาที หลังจากนั้นค่อย ๆ เปิดถุงออก และปล่อยให้น้ำในบ่อ
สำเสียงเข้าผสมกับน้ำในถุงพลาสติกทีละน้อย หรือจะตักน้ำจากบ่อเติมลงไปถุงที่ใส่ลูกกุ้งก็ได้
วิธีนี้จะทำให้ลูกกุ้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพของน้ำในบ่อ หลังจากนั้นจึงค่อย ๆ ปล่อย
ลูกกุ้งลงในบ่อสำเสียงต่อไป ถ้าสำเสียงลูกกุ้งมาถึงบ่อแล้วปล่อยลูกกุ้งลงในบ่อสำเสียงทันทีจะ
ทำให้ลูกกุ้งช็อคหรือตายได้ เวลาที่เหมาะสมสำหรับการปล่อยลูกกุ้งลงในบ่อสำเสียงคือเวลาเช้าหรือ
เวลาเย็น โดยทั่วไปควรปล่อยลูกกุ้งวัยรุ่นขนาด 5.0-7.5 เซนติเมตรในอัตราตารางเมตร
ละ 5-10 ตัว

7. การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม

7.1 อาหารและการให้อาหาร

1) ชนิดของอาหาร

กุ้งก้ามกรามเป็นสัตว์น้ำที่กินอาหาร กอบทุกชนิดโดยไม่เลือกว่า
จะเป็นพืชหรือสัตว์ และกินได้ทั้งในสภาพสดและเน่าสลายแล้ว ได้แก่ ด้วง หนอน แมลงในน้ำ
ตัวอ่อนของแมลง ไรน้ำ ไล้เดือน 1 เนื้อปลา 1 เนื้อหอยและเนื้อสัตว์อื่น ๆ 1 ผีอก ฟัน ใบไม้
ข้าวเปลือก กากถั่ว กากมะพร้าวและอื่น ๆ อีกมากมาย โดยทั่วไป กุ้งชอบอาหารประเภท
เนื้อสัตว์ แต่อาหารกุ้งอาจจะเป็นอาหารสำเสียงรูปชนิดเม็ดหรืออื่นที่ไม่ละลายน้ำง่ายก็ได้
อาหารที่ใช้ในการเลี้ยงที่ดี เช่น เนื้อปลาเบ็ดเตล็ดที่มีราคาถูก และปลาเบ็ด 1 เป็นต้น แต่
กุ้งจะโตเร็วขึ้น ถ้าผู้เลี้ยงให้อาหารเป็นพวกเนื้อสัตว์ เช่น ปลาเบ็ดหรือปลาบด ในบาง
ท้องถิ่นการใช้ปลาเบ็ดเลี้ยงกุ้งอาจจะไม่ประหยัดและบางท้องถิ่นอาจหาปลาเบ็ดไม่ได้เพราะ
อยู่ห่างไกลจากแหล่งขายปลาเบ็ด ในบางท้องถิ่นอาจจะมีปัญหาเรื่องกลิ่นและการเสียน้ำ
ที่ใช้เลี้ยงกุ้งจึงได้มีผู้ผลิตอาหารกุ้งสำเสียงรูปขึ้นจำหน่าย โดยทั่วไปอาหารสำเสียงรูปจะมีโปรตีน
ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 26

2) วิธีการให้อาหาร

การให้อาหารแก่กึ่งที่เลี้ยงจะใช้วิธีปรโยอาหารรอบ ๆ ขานบ่อ ห่างจากริมขอบบ่อ 1 เมตร ทั้งนี้เพราะว่ากึ่งจะอยู่กระจายรอบ ๆ บ่อ ถ้าให้อาหารแบบ จุดหรือส่องจุดในบ่อเลี้ยงแบบการเลี้ยงปลาจะทำให้กึ่งในบ่อกินอาหารได้ไม่ทั่วถึง อาหารที่ ให้แต่ละครั้งควรมีน้ำหนักประมาณร้อยละ 5 ของน้ำหนักกึ่งที่เลี้ยงทั้งหมด ช่วงเวลาของการ ให้อาหาร ถ้าให้วันละครั้งควรให้ในเวลาเย็น ถ้าให้อาหารวันละ 2 ครั้งควรให้ในเวลาเช้า แต่เพียงเล็กน้อยและให้มากในเวลาเย็น

ประโยชน์ของการให้อาหารแก่กึ่งในเวลาเย็น คือ

ก. ในเวลากลางคืนกึ่งจะขึ้นมาหาอาหารตามบริเวณริมบ่อ

ข. เวลาพลบค่ำแล้วปลาจะแย่งอาหารจากกึ่งน้อยลง

โดยทั่วไปในปัจจุบันผู้เลี้ยงกึ่งส่วนใหญ่จะให้อาหารสำเร็จรูป ซึ่ง ผลิตขึ้นโดยโรงงานใหญ่หลายแห่งในประเทศไทย นอกจากนี้ผู้เลี้ยงบางรายอาจผลิตอาหาร ขึ้นใช้เองโดยการผสมสัดส่วนวัสดุที่มีส่วนประกอบของปลาขี้ขาว รำ ปลาป่นหรือวัสดุอื่นที่ คำนวณแล้วว่ามีความคุ้มค่าแต่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูง โดยนำมาผสมกันเข้าและเติมตัวเชื่อม ซึ่งเป็พวกแป้งมัน (guar gum) เพื่อให้อาหารเกาะติดกันแล้วอัดให้เป็นเม็ดหรือเส้น วิธีนี้ จะทำให้อาหารอยู่ในน้ำได้นาน ไม่ละลายง่าย อาหารสำเร็จรูปที่ผลิตเองควรใช้ให้หมดภายใน เวลา 7 วันนับจากวันที่ผลิต

สูตรอาหารที่นิยมใช้กันแพร่หลายทั่วไปในบรรดาผู้เลี้ยงกึ่งก้ามกราม เพราะเมื่อใช้ เป็นอาหารเลี้ยงกึ่งแล้วกึ่งมีการเจริญเติบโตดีมีดังนี้

ปลาเบ็ด	จำนวน	100 กิโลกรัม
อาหารไก่	จำนวน	50 กิโลกรัม
ขี้วัวโพด	จำนวน	25 กิโลกรัม
กากถั่ว	จำนวน	25 กิโลกรัม
ปลาขี้ขาว	จำนวน	20 กิโลกรัม
รำละเอียด	จำนวน	10 กิโลกรัม
ใบกะถิน	จำนวน	5 กิโลกรัม
นมผง	จำนวน	4 กิโลกรัม
รกฮือป่น	จำนวน	3 กิโลกรัม

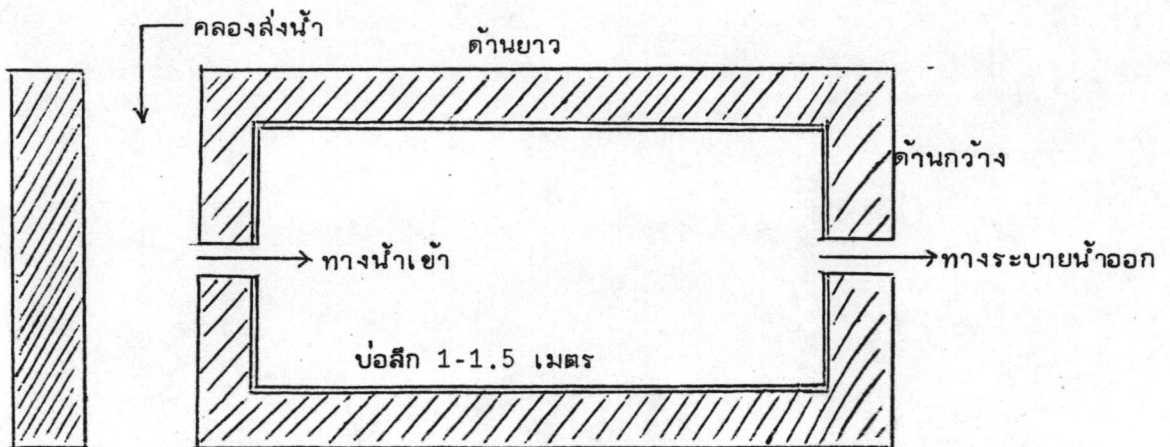
อาหารเสริม (ปุ๋ยมัตถิ หรือไฮมัตถิ) จำนวน 1 กิโลกรัม

ตารางที่ 3.1 การให้อาหารกุ้งก้ามกรามในบ่อเลี้ยง ปริมาณการให้อาหารต่อกุ้ง 8,000 ตัว
ในเนื้อที่บ่อ 1 ไร่ (อาหารแห้ง)

เดือนที่	ปริมาณอาหารที่ให้ กิโลกรัม/วัน	ปริมาณอาหารที่ให้ กิโลกรัม/เดือน	หมายเหตุ
1	0.5	15	ในการให้อาหารขึ้นอยู่กับ
2	1	30	1. อัตราการรอดของลูกกุ้ง
3	1.5-2	45-60	2. พันธุ์ปลารวมชาติที่อยู่ในบ่อเลี้ยง
4	2-4	60-120	3. การถ่ายน้ำ
5	3-5	90-150	4. ปริมาณของกุ้งที่มีอยู่ในบ่อ หลังจาก
6	5	150	เดือนที่ 6 ซึ่งมีการจับกุ้งไปจำหน่าย
7	3-5	90-150	แล้ว การให้อาหารต้องลดจำนวนลง
8	1-3	30-90	ตามส่วนให้ลดคล้องกับจำนวนกุ้งที่
รวมปริมาณอาหารที่ให้ในระยะ 8 เดือน		510-765	ยังเหลืออยู่ในบ่อ

7.2 การถ่ายน้ำ

สิ่งหนึ่งที่สำคัญยิ่งนอกจากการให้อาหารแก่กุ้ง คือ การถ่ายน้ำ การถ่ายน้ำทำได้โดยปล่อยน้ำออกทางท่อระบายน้ำออกและคืนน้ำเข้าบ่อทางท่อน้ำเข้า ทั้งนี้เพราะว่าการเจริญเติบโตของกุ้งขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำ การถ่ายน้ำบ่อยครั้งจะทำให้กุ้งลอกคราบบ่อยครั้งขึ้น หลังจากการปล่อยลูกกุ้งลงเลี้ยงในระยะ 2-3 เดือนแรก ถ้าให้อาหารตามที่กำหนดไว้อาจจะยังไม่ต้องถ่ายน้ำ เพราะลูกกุ้งมีขนาดเล็กอยู่ อีกทั้งอาหารที่ให้ประจำวันก็ยังไม่มากนัก จึงไม่ทำให้น้ำเสีย ถ้าหลังจาก 3 เดือนแล้วจึงควรถ่ายน้ำเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อน้ำมีสีเขียวสด ตามปกติควรจะเปลี่ยนน้ำประมาณ 1/3 หรือ 1/2 ของน้ำในบ่อกุ้ง การถ่ายน้ำเข้าสู่บ่ออาจจะใช้เครื่องสูบน้ำหรือระหัด หรือในบางท้องถิ่นที่มีการชลประทานดีก็สามารถเปิดน้ำจากคลองชลประทานเข้าสู่บ่อเลี้ยงกุ้งได้ทันที มีข้อควรสังเกตอย่างหนึ่งก็คือทางน้ำเข้าที่คืนน้ำเข้าสู่บ่อ โดยทั่วไปจะมีตาข่ายพลาสติกตาถี่ทำเป็นถุงกรองไว้ชั้นหนึ่งเพื่อป้องกันลูกปลาและสัตว์น้ำอื่นปนกับน้ำเข้าสู่บ่อ

ภาพที่ 3_1 รูปแบบบ่อเลี้ยงกุ้งขนาดบ่อ 1-3 ไร่ แสดงทางน้ำเข้าและทางระบายน้ำออก

7.3 การลุ่มตัวอย่างกุ้งก้ามกราม

ภายหลังจากการเลี้ยงกุ้งไปแล้วประมาณ 3 เดือน โดยการให้อาหารแก่กุ้งอย่างเพียงพอและมีการถ่ายน้ำอย่างเหมาะสม ควรจะได้มีการลุ่มตัวอย่างในระหว่างการเลี้ยงเพื่อดูว่ากุ้งมีขนาดโตตามที่คาดหมายไว้หรือไม่ การลุ่มตัวอย่างจะกระทำก็ครั้งต่อเดือนก็ได้ บางแห่งผู้เลี้ยงอาจลุ่มตัวอย่างกุ้งทุก 15 วัน บางแห่งอาจลุ่มตัวอย่างทุก 1 เดือน เมื่อลุ่มตัวอย่างกุ้งขึ้นมาจากบ่อแล้วอาจจะนำกุ้งมาเก็บไว้ในขวดแก้วซึ่งมีน้ำยาฟอร์มาลีน แล้วเขียนฉลากปิดไว้ว่ามีการลุ่มตัวอย่างเมื่อไร และเลี้ยงมาแล้วก็เดือน นอกจากนี้ยังบันทึกความยาวของกุ้งโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งหรือน้ำหนักตัว โดยเฉลี่ยแต่ละครั้ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบกับการลุ่มตัวอย่างกุ้งครั้งก่อน ๆ หรือครั้งต่อ ๆ ไป

วิธีการลุ่มตัวอย่างจะกระทำโดยการทอดแหหรือตีวงในบางส่วนของบ่อกุ้ง การลุ่มตัวอย่างเป็นวิธีที่ดี ซึ่งสามารถนำมาคิดคำนวณจำนวนและน้ำหนักกุ้งที่มีอยู่ในบ่อโดยประมาณได้ เมื่อสามารถคำนวณมาเป็นตัวเลขโดยประมาณแล้วก็สามารถจัดหาอาหารให้กุ้งตามปริมาณของกุ้งที่มีอยู่จริงในบ่อ อันจะทำให้อาหารที่ให้อุ้งแต่ละครั้งไม่เสียเปล่ามากเกินไป และผลของการเสียเปล่าของอาหารที่ให้อุ้งจะไปทำลายสภาพพื้นผิวกับบ่อให้เสียไปอย่างรวดเร็วพร้อมกับการเกิดก๊าซเสีย ซึ่งจะกลบกลายเป็นอันตรายกับกุ้งในบ่อเลี้ยงต่อไป

การลุ่มตัวอย่างกุ้งทำให้ผู้เลี้ยงสามารถปรับปรุงแก้ไขวิธีการเลี้ยงกุ้งใหม่ถ้าพบว่ามีปัญหา เช่น กุ้งไม่โตเท่าที่ควรจะต้องพยายามหาสาเหตุให้ได้ นอกจากนี้การลุ่มตัวอย่างยังทำให้ผู้เลี้ยงสามารถกะเวลาของการจับกุ้งได้ โดยกำหนดว่าจะจับกุ้งเป็นกี่งวด แต่ละงวดควรเลี้ยงต่อไปประมาณกี่เดือนจึงจะจับได้อีก

7.4 การคัดขนาดของกุ้งก้ามกราม

ระยะเวลาการเลี้ยงกุ้งขึ้นอยู่กับขนาดของกุ้งที่ตลาดต้องการ ในช่วงระยะแรก 1-2 เดือน ผู้เลี้ยงเกือบจะไม่มีโอกาสได้เห็นลูกกุ้ง ทั้งนี้เนื่องจากลูกกุ้งยังมีขนาดเล็กมากและแพร่กระจายออกไปทั้งบ่อ หลังจากนั้นประมาณเดือนที่ 3 จะพอสังเกตเห็นลูกกุ้งได้อย่างชัดเจน โดยทั่วไปการคัดขนาดของกุ้งจะทำเมื่อเลี้ยงกุ้งไปแล้ว 6 เดือน ซึ่งเป็นการคัดกุ้งขนาดใหญ่ที่มีอยู่ในบ่อออกจำหน่ายก่อน ส่วนที่เหลือจะทำการเลี้ยงต่อไปอีกประมาณ 1 เดือนแล้วจึงคัดกุ้งขนาดใหญ่ออกจำหน่ายอีก ส่วนกุ้งที่ไม่ได้ขนาดจะเลี้ยงต่อไปและจะทยอยจับกุ้งไปจำหน่ายจนพบว่าในบ่อมีกุ้งน้อยลงมาก แล้วจึงจะทำการวัดจับหมดบ่อ การคัดขนาดของกุ้งตามวิธีดังกล่าวข้างต้นจะกินเวลาประมาณ 6 เดือน นับจากการจับกุ้งครั้งแรก

8. การจับกุ้งเพื่อจำหน่าย

แม้ว่ากุ้งที่เลี้ยงในบ่อจะเป็นกุ้งที่ปล่อยลงเลี้ยงในรุ่นเดียวกันก็ตาม แต่กุ้งก็เจริญเติบโตไม่พร้อมกัน บางตัวก็โตมาก บางตัวก็มีขนาดกลางและบางตัวก็มีขนาดเล็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาหาร การกินอาหารของลูกกุ้งและคุณสมบัติของน้ำ ดังนั้นการจับกุ้งส่งตลาดแต่ละครั้งควรจะคัดเลือกเฉพาะกุ้งที่ได้ขนาดใหญ่ น้ำหนักสูง และได้ราคาดีส่งตลาดเสียก่อน ส่วนกุ้งที่ไม่ได้ขนาดก็ปล่อยลงเลี้ยงในบ่อเดิมเพื่อรอการจับในโอกาสต่อไป

การจับกุ้งเพื่อจำหน่าย ผู้เลี้ยงกุ้งต้องติดต่อกับผู้ซื้อ คือ พ่อค้าคนกลาง พ่อค้าขายปลีก หรือสหกรณ์ผู้ค้าสัตว์น้ำและนัดหมายวันและเวลาที่จะจับกุ้งให้เรียบร้อยแล้วเมื่อถึงวันนัดผู้ซื้อจะซื้อกุ้งจนถึงปากบ่อ เพราะกุ้งตายง่ายและผู้ซื้อต้องการกุ้งที่สด การจับกุ้งทำได้หลายวิธีแล้วแต่วัตถุประสงค์ในการจับและความสะดวก แต่ส่วนใหญ่มักจะใช้อวนตีให้กุ้งมารวมกัน การจับกุ้งจึงแบ่งออกได้ 2 วิธีคือ

8.1 การจับกุ้งโดยวิธีตีอวนในบ่อ

การจับกุ้งวิธีนี้มักจะเป็นการจับกุ้งภายหลังที่เลี้ยงกุ้งได้อย่างน้อย 5 เดือน ในแต่ละบ่อผู้เลี้ยงจะแบ่งการจับกุ้งเป็นหลายงวด แต่ละงวดห่างกันประมาณ 1 เดือน การจับกุ้งจะใช้อวนเป็นเครื่องมือ อวนที่ใช้จะมีตาที่ขนาด 1 นิ้ว เพื่อจับกุ้งที่มีขนาดประมาณ

60 กรัมขึ้นไป ส่วนกุ้งที่เล็กกว่าจะลอดหลุดไปและไม่บอบช้ำมาก

วิธีการคือวนจะไข่อวนตีกวาดรอบ ๆ บ่อหนึ่งรอบ โดยเริ่มที่ด้านใด ด้านหนึ่งของขอบบ่อเลี้ยง โดยให้คนลงไปช่วยกันลากอวนช้า ๆ การไข่อวนตีเพื่อให้กุ้งมารวมกันที่บริเวณอีกด้านหนึ่งของบ่อ ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับขอบบ่อตอนเริ่มต้น หลังจากนั้นผู้จับกุ้งจะคัดกุ้งที่ได้ขนาดใส่ตะกร้าหรือภาชนะที่เตรียมไว้ ในการจับกุ้งแต่ละครั้งควรให้แล้วเสร็จในเวลาอันสั้นไม่เกิน 2-3 ชั่วโมง

หลังจากที่จับกุ้งมาแล้วผู้จับกุ้งจะต้องคัดเลือกกุ้งที่จับอีกครั้งหนึ่งเพื่อเลือกกุ้งที่ได้ไม่ได้ขนาดซึ่งหลงเหลือติดมากับอวนทั้งลงในบ่อ ส่วนกุ้งที่ได้ขนาดจะแบ่งใส่ภาชนะโดยแยกกุ้งออกเป็น 3 ประเภท คือ กุ้งตัวผู้ กุ้งตัวเมีย และกุ้งที่เลี้ยงไม่ยอมโตหรือไม่สืบเชื้อ นอกจากนี้พวกหอย ปู ปลา ซึ่งปะปนอยู่ในบ่อและติดอวนขึ้นมาจะแยกไว้ต่างหาก ภาชนะที่ใส่กุ้งจะเป็นตะกร้าที่มีสีต่างกันเพื่อสะดวกในการแยกประเภทกุ้งตัวผู้ และกุ้งตัวเมีย ออกจากกัน เพราะกุ้งตัวผู้และกุ้งตัวเมียมีราคาขายที่แตกต่างกัน พวกศัตรูของกุ้งที่เติบโตมาพร้อมกับการเลี้ยงกุ้ง เช่น ปู ปลา หอย เป็นต้น ถ้าเติบโตได้ขนาดที่จะจำหน่ายหรือกินได้ก็จะนำไปจำหน่าย หรือแจกจ่ายผู้ที่มาช่วยจับกุ้ง ถ้าศัตรูกุ้งยังมีขนาดเล็กลอยก็จะทำลายเสีย

8.2 การจับกุ้งโดยวิธีรดบ่อให้แห้ง

การจับกุ้งโดยวิธีรดบ่อให้แห้งแล้วจับกุ้งขึ้นทั้งหมดเพื่อคัดเลือกเอาเฉพาะกุ้งที่ได้ขนาดพอจำหน่ายได้ส่งตลาด ถ้ากุ้งที่จับได้เป็นกุ้งที่มีขนาดเล็กก็จะปล่อยลงเลี้ยงในบ่ออื่นต่อไป ส่วนบ่อเดิมที่ทำการรดบ่อจนแห้งนั้นจะทำการเตรียมบ่อเพื่อใช้เลี้ยงกุ้งในรุ่นต่อไป

ข้อเสียของการจับกุ้งวิธีนี้ ก็คือผู้เลี้ยงและกลุ่มคนจับจะลุยลงไปช่วยกันจับกุ้ง จึงทำให้เกิดรอยเท้าที่ก้นบ่อ การลุยลงไปบ่อจะทำให้กุ้งบางส่วนหนีลงไปหลบซ่อน ไม่สามารถจับกุ้งได้หมด ในวันต่อมาจึงมักจะพบว่ามีกุ้งเหลือตายตกค้างเป็นจำนวนมาก ตามรอยเท้าที่ก้นบ่อ ดังนั้นการจับกุ้งวิธีนี้จึงเหมาะสำหรับการจับกุ้งงวดสุดท้ายเท่านั้น ซึ่งต้องรดน้ำในบ่อออกทั้งหมด

เนื่องจากคุณภาพและความสดของกุ้งมีความสำคัญต่อราคาของกุ้ง ดังนั้นกุ้งที่จับแต่ละครั้งควรจะต้องมีความสดและไม่บอบช้ำ การจับกุ้งเพื่อให้ได้กุ้งที่สดสามารถทำได้โดยนำกุ้งแช่น้ำแข็งทันที โดยปกติในเวลาจับกุ้งผู้ซื้อจะเตรียมน้ำแข็งใส่หีบไว้เรียบร้อย เมื่อชั่งกุ้งเสร็จจะเอากุ้งใส่ในหีบน้ำแข็งแล้วกลับด้วยน้ำแข็งทันที การบรรจุเป็นหีบ ๆ เพื่อสะดวกในการขนส่ง วิธีนี้จะได้กุ้งที่ตายทั้งเป็นในน้ำแข็ง เนื้อกุ้งที่ได้จะสดและใสไม่ขุ่นมัว

นอกจากวิธีการสับก้างตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เลี้ยงอาจจะสับก้างโดยใช้
ลอบ ไซ แหหรือย่อยก็ได้